

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

انتخاب رشته انتخاب آینده
و احتمای انتخاب رشته آزمون سراسری

مؤلفان:

کوروش پرفند - غلامرضا یادگارزاده - ابراهیم خدایی

سرشناسنامه عنوان و نام پدید آورنده	پرتد، کورش، ۱۳۵۰ : انتخاب رشته، انتخاب آینده، راهنمای انتخاب رشته آزمون سراسری ... / تالیف کورش پرتد، غلامرضا یادگارزاده، ابراهیم خدایی، طراحی و پیاده سازی نرم افزار آرش بهرامی، ویراستار فنی فضل الله مقیمی. تهران: سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور، ۱۳۹۱. ۲۴۸ ص: جدول
مشخصات نشر مشخصات ظاهری	شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۱۵۳-۱۷۹-۱
وضعیت فهرست‌نویسی	فایپا:
یادداشت	چاپ هفتم
یادداشت	چاپ قبلی، سازمان سنجش آموزش کشور
شناسه افزوده	یادگارزاده، غلامرضا.
شناسه افزوده	خدایی، ابراهیم.
شناسه افزوده	بهرامی، آرش.
موضوع	دانشگاهها و مدارس عالی -- ایران -- آزمون‌ها - راهنمای تحصیلی
موضوع	دانشگاهها و مدارس عالی -- ایران -- راهنماها
رده بندی کنگره	۱۳۹۱ پ ۴۱۹ الف/۸/ LB۲۳۵۳
رده بندی دبویی	۳۷۸/۱۹۴-۹۵۵
شماره کتابشناسی ملی	۲۸۵۲۱۲

عنوان کتاب	انتخاب رشته، انتخاب آینده: راهنمای عملی انتخاب رشته آزمون سراسری
ناشر	مرکز انتشارات سازمان سنجش آموزش کشور، مرکز انتشارات سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور، ۱۳۹۱
تألیف	دکتر کورش پرتد، غلامرضا یادگارزاده و دکتر ابراهیم خدایی
حروفچینی و صفحه‌آرایی	: ژیلای حسینی
طراحی جلد	: میترا کاوسی (آلتیه رینو)
لیتوگرافی و چاپ	: مجتمع چاپ و لیتوگرافی ژینو-۶۶۸۴۸۲۰۵
تیراژ	: ۴۰۰۰ نسخه
نوبت چاپ	: هفتم، مرداد ۱۳۹۱
قیمت	: ۸۰۰۰ تومان
شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۱۵۳-۱۷۹-۱	ISBN: 978-964-153-179-1

کلیه حقوق این اثر متعلق به سازمان سنجش آموزش کشور می‌باشد.

مراکز پخش:

- تهران - خیابان کریم‌خان زند - خیابان میرزای شیرازی - خیابان کامکار - پلاک ۳۰ تلفن: ۴۲۹۶۶
- تهران - خیابان آزادی - نبش چهارراه خوش - پلاک ۲۴۴ - تلفن: ۶۶۴۲۶۶۶۹

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	راهنمای مطالعه مؤثر کتاب.....
ب	مقدمه‌ی مؤلفان بر ویرایش چهارم.....
ت	مقدمه‌ی مؤلفان بر ویرایش سوم.....
ج	مقدمه‌ی مؤلفان بر ویرایش دوم.....
خ	مقدمه‌ی مؤلفان بر ویرایش اول.....
	فصل اول: انتخاب رشته، انتخاب مسیر زندگی
۳	مقدمه.....
۴	انتخاب و اهمیت آن.....
۶	عوامل مؤثر بر انتخاب رشته.....
۲۶	ضرورت مشورت و مشاوره در انتخاب رشته.....
۲۹	آیا انتخاب رشته، انتخابی آسان است؟.....
۳۳	نتیجه‌گیری.....
	فصل دوم: شناخت رشته‌های تحصیلی
۳۹	مقدمه.....
۴۰	در بررسی رشته‌ها به چه مواردی باید توجه کرد؟.....
۴۳	در بررسی رشته‌های تحصیلی به چه اطلاعاتی توجه کنیم؟.....
۴۴	چگونه در مورد رشته‌های تحصیلی اطلاعات ضروری را بدست آوریم؟.....
۴۶	نتیجه‌گیری.....
	فصل سوم: شناخت دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی
۵۱	مقدمه.....
۵۲	معرفی شیوه‌های پذیرش و دوره‌های آموزشی دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی.....
۵۶	شناخت دانشگاه‌ها تا چه حد در انتخاب رشته مهم است؟.....
۶۰	چگونه در مورد دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی اطلاعات لازم و قابل اعتماد را جمع‌آوری کنیم؟.....
۶۳	رتبه‌بندی دانشگاه‌های علوم‌پزشکی منبعی مفید برای آگاهی از وضع کیفی آموزش پزشکی.....
۶۴	نتیجه‌گیری.....
	فصل چهارم: فرایند اجرایی و اعمال فنی انتخاب رشته
۶۹	مقدمه.....
۶۹	چگونه کارنامه خود را دریافت کنیم؟.....
۷۰	چگونه از اطلاعات کارنامه استفاده کنیم؟.....
۷۰	کارنامه نتایج علمی داوطلبان آزمون سراسری از چه بخش‌هایی تشکیل شده است؟.....
۷۳	نمره خام چیست؟.....
۷۵	نمره تراز.....

۷۵	زیر گروه‌ها در گروه‌های آزمایشی مختلف
۷۸	نمره کل نهایی در زیر گروه‌ها
۸۷	سهیمیه ثبت نامی چگونه تعیین می‌شود؟
۹۲	چگونگی تخصیص ظرفیت هریک از رشته‌های تحصیلی
۱۰۰	نتیجه‌گیری

فصل پنجم: بومی‌گزینی

۱۰۳	مقدمه
۱۰۴	تاریخچه گزینش بومی
۱۰۵	دلایل و اهداف بومی‌گزینی
۱۰۵	نوع گزینش رشته‌ها
۱۱۷	نتیجه‌گیری

فصل ششم: از انتخاب‌های دیگران چگونه استفاده کنیم

۱۲۵	مقدمه
۱۲۷	گروه آزمایشی علوم ریاضی و فنی
۱۳۸	گروه آزمایشی علوم تجربی
۱۵۰	گروه آزمایشی علوم انسانی
۱۶۰	گروه آزمایشی هنر
۱۶۱	گروه آزمایشی زبان خارجی
۱۶۵	بررسی اولویت رشته‌های تحصیلی از نظر داوطلبان
۱۸۵	نتیجه‌گیری

فصل هفتم: نگاهی به آمارهای آزمون سراسری سال ۱۳۸۶ تا ۱۳۹۰

۱۸۹	مقدمه
۱۹۰	آمار ثبت نام کنندگان و پذیرفته شدگان آزمون سراسری سال ۱۳۸۶ تا ۱۳۹۰
۱۹۱	بررسی وضعیت نمرات پذیرفته شدگان آزمون سراسری ۱۳۹۰
۲۰۷	بررسی میانگین نمره کل پذیرفته شدگان
۲۱۲	نتیجه‌گیری
۲۱۳	منابع
۲۱۷	پیوست‌ها

راهنمای مطالعه مؤثر کتاب

این کتاب از هفت فصل تشکیل شده است که همگی اطلاعاتی را به خواننده درخصوص انتخاب رشته ارائه می‌دهد. هرچند استفاده از این کتاب خیلی دشوار نیست اما به منظور استفاده بهینه از مطالب آن و استفاده از زمان محدود انتخاب رشته به نکات زیر توجه فرمایید:

۱- اگر در مورد انتخاب نوع رشته و دانشگاه به جمع‌بندی رسیده‌اید و شناخت لازم را از رشته‌ها و دانشگاه‌ها دارید، می‌توانید از مطالب فصل‌های چهارم، پنجم و ششم استفاده کنید. اطلاعات این سه فصل تصویر دقیقی از نکات فنی انتخاب رشته، بومی‌گزینی و انتخاب‌های دیگران در اختیار شما قرار می‌دهد. نکته مهم در استفاده از این فصول دقت در ادبیات نگارشی و توجه به مسائل فنی انتخاب رشته است. لازم به ذکر است نرم‌افزار انتخاب رشته مجازی می‌تواند مکمل اطلاعات این سه فصل باشد.

۲- اگر توان تفسیر و استفاده از اطلاعات مندرج در کارنامه را ندارید می‌توانید به فصل چهارم مراجعه کرده و از آنچه در این فصل آمده استفاده کرده و با اطلاعات مندرج در کارنامه بیش‌تر آشنا شوید. در این فصل مثال‌های روشنی آورده است تا خواننده به راحتی بتواند جایگاه خود را در بین سایر داوطلبان محاسبه و در انتخاب رشته از آن استفاده کند.

۳- رشته‌های بومی، ناچیدی و کنسوی در دفترچه انتخاب رشته شرح داده شده است اما شما می‌توانید اطلاعات تکمیلی در این خصوص و سایر مباحث مربوط به بومی‌گزینی را در فصل پنجم مطالعه نمایید. در این فصل پرسش‌نامه‌ای برای منبجش میزان تطابق با زندگی غیر از محل سکونت والدین تهیه شده است که می‌تواند به شما کمک کند تصویری از توان خود در زندگی در سایر استان‌ها و شهرهای کشور را به دست آورید.

۴- اگر در مورد رشته‌ها و دانشگاه‌ها اطلاعات کافی ندارید و می‌توانید از مطالب فصل‌های دوم و سوم استفاده کنید و اطلاعات لازم را در منابع ذکر شده در این دو فصل به دست آورید. در این دو فصل همچنین شاخص‌های اهمیت رشته و دانشگاه نیز ذکر شده تا شما بتوانید به صورت جهت‌دار به جستجوی اطلاعات بپردازید.

۵- اگر جزو افرادی هستید که در بین خواسته‌های خود، والدین، اطرافیان و ... قرار گرفته و نمی‌دانید به کجا بروید به فصل اول مراجعه کنید. مطالب این فصل می‌تواند تصویری دقیق از عوامل اثرگذار بر انتخاب‌های شما ارائه نماید. همچنین شما را تا حدودی با عواقب انتخاب‌های نادرست آشنا کند.

۶- در فصل هفتم، اطلاعاتی از کارنامه آزمون سراسری سال گذشته جهت آگاهی از تعدد شرکت‌کنندگان پذیرفته‌شدگان و میانگین‌های نمره و رتبه داوطلبان قرار داده شده است که می‌تواند به شما کمک کند تا در انتخاب رشته با دید بازتری اقدام کنید.

۷- اطلاعات تکمیلی در مورد انتخاب‌های دیگران، معرفی دانشگاه‌ها و رشته‌ها و سایر نکات مهم انتخاب رشته در نرم‌افزار (سامان رشته) پیوست این کتاب آمده است. استفاده از این نرم‌افزار را به همه داوطلبان توصیه می‌کنیم.

۸- تذکر مهم: در این کتاب اطلاعات و نکات فنی زیادی در مورد آزمون سراسری با اقتباس از دفترچه راهنمای انتخاب رشته آمده است، در صورت هرگونه مغایرت ملاک دفترچه راهنمای انتخاب رشته است.

مقدمه مؤلفان بر ویرایش چهارم

کتاب انتخاب رشته، انتخاب آینده که با هدف راهنمایی مخاطبان آزمون سراسری برای اولین بار در سال ۱۳۸۷ منتشر شد، با اقبال زیادی در بین داوطلبان آزمون سراسری، مشاوران مدارس و کارشناسان آموزش مواجه شد. این حمایت‌ها و بازخوردها منجر به انتشار ویرایش‌های دوم و سوم کتاب در سال‌های ۱۳۸۸ و ۱۳۸۹ و اعمال اصلاحات اساسی در متن کتاب شد. اکنون ویرایش چهارم (چاپ هفتم) این کتاب پیش روی شماست. یکی از اساسی‌ترین اهداف این کتاب مستند کردن فرایند انتخاب رشته آزمون سراسری و اطلاع‌رسانی در مورد فرایند اجرایی آن است. از این رو تلاش شده تا آخرین تحولات مصوب در نحوه گزینش و پذیرش آزمون سراسری سال ۱۳۹۱ در کتاب اعمال شود و بر این اساس بیشترین تغییر در فصل‌های چهارم، پنجم و ششم صورت گرفته است.

همانطور که در ویرایش‌های قبلی ذکر شده ساختار کتاب با توجه به پژوهش‌های صورت گرفته در خصوص انتخاب رشته شکل گرفته است. از این رو کتاب شکلی پژوهشی-آموزشی دارد و در استفاده از آن باید به این نکته توجه داشته باشید که هدف، تدوین "کتاب کار" و یا "دستنامه" نبوده است. نگاه کتاب به انتخاب رشته، جامع و همه‌جانبه نگری بوده و تلاش شده تا تمامی عوامل اثرگذار مد نظر قرار گیرد. شاید این نقد بر کتاب وارد باشد که در فرصت کوتاه انتخاب رشته نمی‌توان یک کتاب را تا آخر خواند و از مطالب آن استفاده کرد و نیاز به کتاب کار ضروری است. این نقد را می‌پذیریم و تلاش خواهد شد تا در ویرایش بعدی رفع شود. با توجه به موارد بالا برای استفاده بهینه از مطالب کتاب سعی کنید بر اساس نیازی که دارید به بخش مربوطه مراجعه و آن را مطالعه کنید. به عنوان مثال اگر در مورد انتخاب رشته و دانشگاه اطلاعات کافی دارید و به یقین رسیده‌اید اطلاعات فصل‌های چهارم تا هفتم را مطالعه کنید.

هرچند تلاش زیادی به عمل آمده تا کتاب خالی از اشکال باشد و بتواند نیازهای مخاطبان خود را به نحو احسن برطرف نماید اما این امر برای موضوع انتخاب رشته به دلیل پیچیدگی موضوع، خطیر بودن، اثرات زیاد بر آینده افراد و تغییرات اجرایی پی‌درپی، کمی دشوار و دور از دسترس است. با این وجود تقاضای ما از همکاران دانشگاهی، مشاوران، داوطلبان، والدین و سایر علاقه‌مندان این است که انتقادات و پیشنهادات^۱ و موارد اصلاحی خود را برای ما ارسال نمایند تا گامی در راه بهبود و بهتر کردن محتوای کتاب در چاپ‌ها و ویرایش‌های بعدی باشد.

مانند هر اثر علمی دیگری این کتاب نیز با مساعدت و یاری همکاران سازمان سنجش آموزش کشور در حوزه‌های مختلف به زیور طبع آراسته شد که ما بر خود واجب می‌دانیم از زحمات ایشان تشکر و قدردانی نماییم. به صورت خاص از آقای دکتر جمالی (معاون محترم فناوری اطلاعات) که زحمت تطبیق محتوای کتاب با قوانین و مستندات انتخاب رشته آزمون سراسری سال ۱۳۹۱ را محمل شدند کمال تشکر و قدردانی را داریم.

کوروش پرند، غلامرضا یادگارزاده

ابراهیم خدایی

مرداد ۱۳۹۱

۱. لطفاً پیشنهادات اصلاحی خود را به نشانی الکترونیکی research@sanjesh.org ارسال فرمائید.

مقدمه مؤلفان بر ویرایش سوم^۱

در چند سال اخیر آزمون سراسری تغییرات زیادی را از نظر نحوه اجرا تجربه کرده است. این تغییرات همگی با هدف تسهیل فرایند اجرایی آزمون و کمک به داوطلبان، والدین و نظام آموزشی در بعد کلان صورت پذیرفته و تلاش همکاران ما در سازمان سنجش آموزش کشور بر بهبود مداوم کیفیت آزمون‌ها متمرکز است. این آزمون به عنوان بزرگ‌ترین رویداد آموزشی نقش بسیار پررنگی در تعیین آینده داوطلبان متقاضی ورود به دانشگاه دارد. در ۱۰ سال گذشته سازمان سنجش آموزش کشور تلاش کرده تا با اطلاع‌رسانی گسترده در ایام انتخاب رشته داوطلبان را در این وادی به سرمنزل مقصود و تصمیم‌گیری صحیح هدایت نماید. این که سازمان در این راه چقدر موفق بوده جای بحث و بررسی دارد. اما ما تلاش خود را برای ارائه راهنمایی‌های دقیق به داوطلبان متمرکز کرده‌ایم و با امید این که بتوانیم به همه داوطلبان در هر شهر و استانی کمک کنیم تا با آگاهی دست به انتخاب رشته بزنند، کتاب حاضر را تألیف و در اختیار مخاطبان آزمون سراسری قرار داده‌ایم.

اکنون ویرایش سوم و چاپ ششم کتاب انتخاب رشته انتخاب آینده پیش‌روی شماست. در دو سال گذشته پنج چاپ و دو ویرایش از این کتاب به تیراژ حدود ۳۰ هزار نسخه چاپ و توزیع شده است. بازخوردهای اخذ شده از طرف مخاطبان کتاب و تدریس محتوای آن در کارگاه‌های آموزشی حاکی از اقبال کتاب در بین داوطلبان، والدین، مشاوران و کارشناسان آموزشی است. این موفقیت مدیون تلاش همکاران ما در بخش‌های مختلف سازمان است که با ارائه اطلاعات دقیق ما را در نگارش و ویرایش کتاب یاری دادند.

مانند هر کتاب دیگری، کتاب انتخاب رشته نیز مشکلات و ایرادهایی داشته که در ویرایش فعلی با توجه به جامعه هدف و مخاطبان، نیازهای آنان، سطح علمی و دانش ایشان و بازخوردهای اخذ شده اصلاحات لازم صورت گرفته است. تحقیقات انجام شده در سازمان در مورد نیازهای اطلاعاتی داوطلبان نشان می‌دهد سه سطح نیاز در بحث انتخاب رشته مطرح است:

۱. شناخت رشته و دانشگاه،

۲. آگاهی از انتخاب‌های دیگران،

۳. آگاهی از نکات فنی انتخاب رشته.

در این میان بحث، انتخاب و اهمیت آن در تعیین سرنوشت افراد و اثرات افراد روانی اجتماعی آن نیز از اولویت خاصی برخوردار است. بر این اساس در ویرایش فعلی تلاش شده تا ضمن بازنگری محتوای کتاب و رفع ایرادهای احتمالی فصل‌های چهارم، پنجم، ششم و هفتم براساس تغییرات اعمال شده در فرایند انتخاب رشته آزمون سراسری سال ۱۳۸۹ مورد بررسی مجدد قرار گیرد و تغییرات لازم اعمال

۱. لطفاً پیشنهادهای اصلاحی خود را به نشانی الکترونیکی K_parand@sbu.ac.ir ارسال فرمائید.

گردد. اطلاعات فصل ششم به روز شده و جدول‌های مربوط به آزمون سال ۱۳۸۸ در آن گنجانده شده است. ضمن این که پالایش داده‌ها از متغیرهای اثرگذار با هدف ارائه اطلاعات دقیق‌تر به داوطلبان نیز انجام گرفته است.

امیدواریم این کتاب بتواند شما را در فرایند انتخاب رشته یاری دهد. تلاش ما این بوده که کتاب عاری از هرگونه نقص و ایراد باشد، اما ممکن است نواقص و ایرادهایی در متن وجود داشته باشد که خوشحال خواهیم شد ما را از آن مطلع نمایید.

مانند هر اثر علمی این کتاب نیز با مساعدت همکاران بخش‌های مختلف سازمان سنجش آموزش کشور (حوزه‌ی معاونت فنی و آماری، دفتر بررسی‌های فنی آماری، مرکز مطالعات، تحقیقات و ارزشیابی آموزشی، مرکز انتشارات و معاونت اداری، مالی و مدیریت منابع) به زیور طبع آراسته شد که بر خود واجب می‌دانیم از زحمات ایشان تشکر و قدردانی نماییم. همچنین به صورت خاص از همکاری خانم‌ها مرجان سلیمی، زهرا شکوهی، فاطمه زرین، ژیلای حسینی، و آقایان فضل‌الله مقیمی، عباس جوکار، محمدرضا باب‌الحوائجی، روح‌الله بغدادچی، عباس لاری، بهمن احمدی و سایر همکارانی که به نوعی یاریگر ما در تدوین و انتشار این اثر بوده‌اند کمال تشکر را داریم.

موفقیت شما را در آزمون سراسری ۱۳۸۹ آرزو مندیم

کوروش پرند، غلامرضا یادگارزاده، ابراهیم خدایی

تابستان ۱۳۸۹

مقدمه مؤلفان بر ویرایش دوم

کتاب "انتخاب رشته، انتخاب آینده" که در سال گذشته با تلاش همکاران بخش‌های مختلف سازمان سنجش آموزش کشور منتشر گردید، در فاصله بسیار کوتاهی نایاب شد و با وجود سه مرحله تجدید چاپ در روزهای پایانی انتخاب رشته آزمون سراسری، تقاضاهای زیادی از طرف داوطلبان، والدین، مشاوران و سایر دست‌اندرکاران آزمون سراسری برای خرید کتاب به سازمان سنجش وصول می‌شد. با توجه به استقبال داوطلبان، مشاوران و والدین و ضرورت دسترسی داوطلبان به منابع اطلاعاتی موثق، ویرایش دوم کتاب با حمایت مدیریت و مساعدت همکاران سازمان سنجش آموزش کشور اکنون پیش‌روی شما است.

ویرایش دوم براساس بازخوردهای اخذ شده از مخاطبان کتاب، تغییر دستورالعمل‌های اجرایی آزمون سراسری و بازنگری مجدد محتوای کتاب شکل گرفته است. تغییرات ویرایش جدید شامل اصلاح کل متن کتاب، حذف موارد زائد، افزودن مطالب مفید دیگر و اضافه کردن یک فصل با عنوان بومی‌گزینی است (بومی‌گزینی به دلیل اهمیت و نقش بسیار زیادی که در انتخاب رشته داوطلبان دارد به عنوان یک فصل جداگانه آورده شده). در کتاب حاضر تلاش شده تا ایرادهای نگارشی نیز در ویرایش قبلی کتاب وجود داشته است رفع و محتوای فصل‌های مربوط به بخش فنی انتخاب رشته با مثال‌های عینی ساده‌سازی شود.

همه کسانی که به نوعی با انتخاب رشته مواجه‌اند همیشه در مقابل این سؤال داوطلبان که «شناس قبولی کدام رشته بیشتر است؟» قرار دارند. در کتاب حاضر ما به دنبال آشکار کردن عوامل اثرگذار برانتخاب رشته، جنبه‌های مختلف انتخاب رشته به صورت خاص، اثرات آن بر زندگی و آینده افراد به صورت کلی و تسهیل این فرآیند هستیم. داوطلبان باید از منابعی مانند این کتاب برای بالا بردن دقت انتخاب رشته خود استفاده نمایند. تجربه ما در سازمان سنجش آموزش کشور نشان می‌دهد هیچ نسخه از قبل طراحی شده و یکسانی برای انتخاب رشته وجود ندارد. انتخاب رشته تحت تأثیر عوامل مختلفی قرار دارد که فقط با آگاهی و اشراف پیدا کردن به این عوامل می‌توان دست به انتخاب صحیح زد.

بر این اساس در فصل‌های هفت‌گانه کتاب ابتدا به انتخاب و عوامل روانی اجتماعی اثرگذار بر آن پرداخته‌ایم و به صورت مفصل این جنبه‌ی مهم انتخاب رشته را به بحث گذاشته‌ایم؛ سپس در مورد رشته‌ها، دانشگاه‌ها و نحوه‌ی کسب اطلاعات در مورد آن‌ها بحث کرده‌ایم. موضوع‌های کارنامه‌ی داوطلبان، انتخاب‌های دیگران، آمار ضروری آزمون‌ها و بومی‌گزینی سایر بخش‌های کتاب را تشکیل می‌دهند. در مورد استفاده از محتوای کتاب ضروری است نقش پررنگ مشاوران مدارس به عنوان یکی از مخاطبان اصلی این کتاب و افرادی که می‌توانند در موفقیت آن اثرگذار باشند، را مورد تأکید قرار داده و ضرورت ارائه‌ی اطلاعات دقیق و درست به داوطلبان و دانش‌آموزان در فرآیند انتخاب رشته را یادآور شویم. بسیاری از اطلاعات ارائه شده در کتاب قابل فهم و روشن است اما برخی موارد زیر نیازمند دقت و

شرح موضوع برای داوطلبان می‌باشد که انتظار می‌رود مشاوران در این بخش‌ها داوطلبان را در فهم بهتر مطالب یاری دهند.

در مطالعه کتاب ممکن است این سوال برای خوانندگان پیش آید که چرا در برخی موارد، مطالب با تفصیل بیش‌تری ارائه شده؟ در پاسخ باید گفت یکی از اهداف این کتاب مستندسازی فرآیند انتخاب رشته و مولفه‌های مربوط به آن است، از این‌رو تلاش شده تا موضوع از جوانب مختلف مورد بررسی قرار گیرد. ذکر این نکته ضروری است که اطلاعات ارائه شده در قالب فصل‌ها و بخش‌های مختلف کتاب باید به عنوان ابزاری کمکی و راهنما چراغ راه داوطلبان، مشاورین و والدین باشد و از آن برای آگاهی یافتن از فرآیند اهمیت، روش و عواقب انتخاب رشته نادرست استفاده نمایند.

هرچند تلاش زیادی به عمل آمده تا کتاب خالی از اشکال و ایراد باشد و بتواند نیازهای مخاطبان خود را به نحو احسن برطرف نماید اما این امر برای موضوع انتخاب رشته به دلیل پیچیدگی موضوع، خطیر بودن، اثرات زیاده بر آینده افراد و تغییرات اجرایی پی‌درپی، کمی دشوار و دور از دسترس است. با این وجود تقاضای ما از همکاران دانشگاهی، مشاوران، داوطلبان، والدین و سایر علاقه‌مندان به این حوزه این است که انتقادات و پیشنهادات و موارد اصلاحی خود را برای ما ارسال نمایند تا گامی در راه بهبود و بهتر کردن محتوای کتاب در چاپ‌ها و ویرایش‌های بعدی باشد.

مانند هر اثر علمی دیگری این کتاب نیز با مساعدت و یاری همکاران سازمان سنجش آموزش کشور به زیور طبع آراسته شد که ما بر خود واجب می‌دانیم از زحمات ایشان تشکر و قدردانی نمائیم. از ریاست محترم سازمان جناب آقای دکتر پورعباس به خاطر حمایت‌های بی‌دریغ در فرایند تدوین و نشر کتاب کمال تشکر و قدردانی را داریم. از آقای دکتر توکلی - معاونت محترم اجرایی، دکتر کاوه‌ای - مدیر کل محترم دفتر بررسی‌های فنی و آماری، دکتر جمالی - مدیر کل محترم دفتر خدمات ماشینی، آقای تاج‌الدینی - سرپرست محترم مرکز انتشارات و همکاران محترم آقای حاجلو - مدیر کل محترم امور اداری و مالی و همکاران محترم و آقای عبدی - مدیر محترم روابط عمومی به خاطر همکاری در تسهیل امور تشکر و قدردانی می‌کنیم. از همکاران محترم، خانم‌ها مرجان سلیمی، زهرا شکوهی، مریم اسدی، فرشته فرحدوست و آقایان فضل‌الله مقیمی، عباس جوکار، که در مرحله ویرایش زحمات زیادی متحمل شدند نهایت تشکر را داریم. همچنین قدردان زحمات خانم‌ها مونا حیدری، زیلا حسینی و سکینه جهانتیغ هستیم که در آماده‌سازی کتاب نقش موثری ایفا کردند. از سایر همکاران و بخش‌های دیگر سازمان که به نوعی یاریگر ما در تدوین و انتشار این اثر بوده‌اند نیز کمال تشکر را داریم.

کوروش پرند، غلامرضا یادگارزاده

مرداد ماه ۱۳۸۸

مقدمه مؤلفان بر ویرایش اول

آزمون سراسری بدون شک بزرگترین رویداد آموزشی کشور محسوب می‌شود. در این آزمون هرسال بیش از ۱/۳۰۰/۰۰۰ داوطلب در پنج گروه آزمایشی علوم ریاضی و فنی، علوم تجربی، علوم انسانی، زبان و هنر برای ورود به دانشگاه با هم رقابت می‌کنند. در پنج سال گذشته و به منظور تحقق اهداف برنامه چهارم توسعه روند پذیرش دانشجو در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی به‌خصوص در دوره‌های پیام‌نور و غیرانتفاعی روند افزایشی داشته و باعث بالا رفتن شانس ورود متقاضیان آموزش عالی به دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی شده است.

ظرفیت‌های پذیرش و تقاضای داوطلبان برای ورود به دوره‌های مختلف آموزش عالی از قبیل دوره‌های روزانه، شبانه، پیام‌نور و غیرانتفاعی متفاوت است و محدودیت ظرفیت پذیرش دوره‌های روزانه، رقابت فشرده و نزدیک داوطلبان جهت ورود به این دوره‌ها را به دنبال داشته و مستلزم تلاش زیاد و انتخاب رشته آگاهانه می‌باشد.

پس از اینکه داوطلبان جلسه آزمون را پشت‌سر گذاشتند اولین موضوعی که در مقابل آن‌ها و در محافل مختلف مطرح می‌شود "انتخاب رشته" است. اکثر کسانی که تجربه تحصیلات دانشگاهی را داشته‌اند خود را صاحب‌نظر در فرایند انتخاب رشته دانسته و توصیه‌های درست و غلطی را به داوطلبان ارائه می‌دهند. بر این اساس داوطلب در مقابل حجم زیادی از توصیه‌های ریز و درشت، مفید و مضر، صحیح و غلط مانند موارد زیر قرار می‌گیرد.

۱. بازار کار فلان رشته خیلی خوب است، سعی کن رشته‌ای را انتخاب کنی که بازار کار خوبی داشته باشد؛

۲. ادامه تحصیل مهم است، سعی کن رشته‌ای را انتخاب کنی که بتوانی در آن ادامه تحصیل بدهی؛

۳. رشته‌ای را انتخاب کن که دانشگاه آن به محل زندگی‌ات نزدیک باشد؛

۴. سعی کن حتماً امسال به دانشگاه بروی چون ممکن است سال بعد این امکان فراهم نشود؛ و ...

با این روند داوطلب از زمان آزمون تا اعلام نتایج اولیه در مقابل خواسته‌ها و توصیه‌هایی قرار می‌گیرد که صحت و سقم آن‌ها را نمی‌تواند تشخیص دهد، و همواره در مقابل این سؤال مهم قرار دارد که: چگونه و بر چه اساسی باید رشته تحصیلی را انتخاب کرد؟ پاسخ به این پرسش آسان نیست. زیرا انتخاب رشته موضوعی است که تحت تأثیر عوامل مختلف درونی و بیرونی زیادی قرار دارد و نقش بسیار اساسی در تعیین سرنوشت آینده فرد بازی می‌کند.

علاوه بر موارد فوق در زمان انتخاب رشته، داوطلبان در مقابل هجوم مراکز خصوصی و افراد مختلفی قرار می‌گیرند که ادعای همه آن‌ها انجام درست و صحیح انتخاب رشته است. این آشفتگی دلایل مختلفی دارد که نیازمند تحقیقات دقیق و عمیق می‌باشد. اما آنچه در نگاه اول رخ می‌نماید نبود منابع اطلاعاتی موثق و مطمئن در زمینه انتخاب رشته است. اگر شما به عنوان داوطلب، مشاور و ... به یک

کتابخانه مراجعه کنید و به دنبال کتاب برای انتخاب رشته باشید تعداد محدودی منابع در این زمینه می‌یابید که محتوای آن‌ها هم جای بحث دارد.

براساس بررسی‌های مرکز مطالعات سازمان سنجش آموزش کشور مهمترین نیاز داوطلبان، مشاوران و والدین در فرایند انتخاب رشته دسترسی به اطلاعات موثق (شامل شناخت رشته‌ها و دانشگاه‌ها، نکات فنی و اطلاعات کارنامه، نمرات داوطلبان سال قبل و رتبه دانشگاه‌ها از نظر کیفی) است. از این رو در چند سال گذشته سازمان سنجش آموزش کشور تلاش کرده است تا در زمان انتخاب رشته راهنمایی‌های لازم را در این خصوص به داوطلبان ارائه نماید. نرم‌افزار سامان رشته و ویژه‌نامه‌های پیک‌سنجش از جمله این منابع است که در سال‌های گذشته با استقبال زیادی از طرف داوطلبان مواجه شده است.

با توجه به موارد بالا و مشکلات داوطلبان، مشاوران و والدین در انتخاب رشته و دسترسی به یک منبع اطلاعاتی مطمئن، کتاب حاضر تألیف شده است. هدف اصلی تدوین این کتاب راهنمایی و ارائه اطلاعات قابل اعتماد به داوطلبان و مشاورین در امر انتخاب رشته است. کتاب در شش فصل تدوین شده و تلاش به عمل آمده تا مطالب به گونه‌ای ساده، روان و پیوسته نگاشته شود و از ارائه مطالب تکراری و غیر ضروری خودداری شده است.

در فصل اول موضوع "انتخاب به صورت کلی و انتخاب رشته در حالت خاص" از نظر روانی و اجتماعی مورد بحث قرار گرفته است. در فصل دوم به موضوع "شناخت رشته‌های تحصیلی و معرفی منابع اطلاعاتی" آن پرداخته شده است. فصل سوم به "شناخت دانشگاه‌ها، معرفی منابع اطلاعاتی آن‌ها و چگونگی دستیابی به اطلاعات ضروری" اختصاص دارد. در فصل بعدی "نکات فنی انتخاب رشته" به صورت مبسوط و با ارائه مثال‌های روشن به بحث گذشته شده است. در فصل چهارم موضوع "استفاده از انتخاب‌های داوطلبان آزمون سراسری سال گذشته" و پنج گروه آزمایشی بررسی شده و مثال‌هایی برای روشن شدن ابعاد موضوع ارائه گردیده است. فصل آخر کتاب به ارائه اطلاعاتی درخصوص "آزمون سراسری سال ۱۳۸۶" اختصاص دارد. بخشی از "آیین‌نامه آموزشی دوره کاردانی، کارشناسی و کارشناسی ارشد پیوسته" و "فهرست دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی" به منظور اطلاع داوطلبان به صورت پیوست در پایان کتاب آمده است.

مانند هر اثر علمی دیگری این کتاب نیز با مساعدت و یاری همکاران سازمان سنجش آموزش کشور به زیور طبع آراسته شد که ما بر خود واجب می‌دانیم از زحمات ایشان تشکر و قدردانی نمائیم. از ریاست محترم سازمان و معاونین محترم سازمان کمال تشکر و قدردانی را داریم.

همچنین از همکاران محترم مرکز مطالعات، تحقیقات و ارزشیابی آموزشی، مرکز انتشارات و اداره کل امور اداری و مالی و سایر همکارانی که به نوعی یاریگر ما در تدوین و انتشار این اثر بوده‌اند نیز کمال تشکر و قدردانی را داریم.

کوروش پرند، غلامرضا یادگارزاده

تیرماه ۱۳۸۷